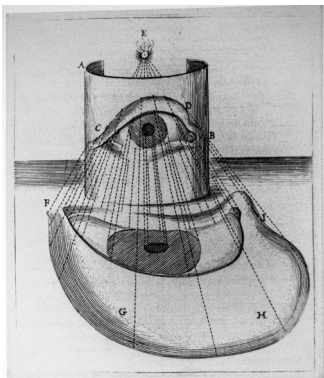

Molnár Zoltán: Anamorf portrék

A körasztalok közepén álló tükörhengerek köré torzított fotográfiák kerültek. Az asztal felületén látható, első pillantásra felismerhetetlen fekete-fehér képek a tükörben nyerik el értelmezhető formájukat: a néző az asztalt körbejárva folyamatosan változó, körbeforduló képeket fedezhet fel. Az interaktív anamorf installáció különleges reflexiós játékot hoz létre. A tükör felületén nemcsak az asztalon elhelyezett fotográfia jelenik meg, hanem a néző saját, torzított képmása is, amely a Magdolna Udvar környezetével együtt válik a mű részévé. A látogató így aktív szereplővé válik: a látvány arra ösztönzi, hogy szelfit készítsen, és megörökítse azt a pillanatot, amelyet az optika törvényei önmagukban nem képesek megragadni. A perspektíva és az anamorfózis szembeállításán keresztül a mű újradefiniálja a szubjektum és a látás viszonyát, valamint kíséreltet tesz annak a vágydialektikának a megragadására, amely az észlelés működésében rejlik, és amelyet a

1.ábra: Mario Bettini: *Apiaria Universae Philosophiae Mathematicae*. Bologna 1642, Egy tükörhengeres anamorfikus kép optikai szerkeztése.

geometrikus térfelfogások szükségszerűen figyelmen kívül hagynak. Az élmény a befogadót saját tér- és időbeli helyzetének újragondolására készítheti, miközben a valóság és a fikció kapcsolatára is reflektál. Az anamorf portrészorozat koncepciója az emberi értékekre, a méltóságra és a másik ember elfogadásának fontosságára hívja fel a figyelmet. A közeledés és a nyitottság révén feloldódnak a határok az ábrázolt személyek, a fényképező alkotó és a befogadó néző között, közös vizuális és gondolati teret teremtve. Az anamorfózis elnevezés a görög „átalakulás” szóból ered, és olyan erősen torzított képet jelöl, amelyet első pillantásra az ember nem tud értelmezni. A kép csak egy meghatározott nézőpontból válik felismerhetővé, vagy egy tükröző felület segítségével nyeri el értelmét. Az anamorfózis legjellemzőbb típusai az optikai, más néven perspektivikus anamorfózisok, amelyeknél csupán a megfelelő látószöget kell megtalálni; a tükrös anamorfózisok, amelyek esetében általában egy tükörhenger fedi fel a kép rejtett tartalmát;

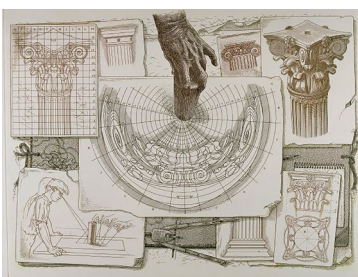
valamint a dioptrikus anamorfózisok, amelyeknél egy speciális, sokszögűre csiszolt lencse vagy tükrötárgy állítja össze az elrejtett képet a látszólag összefüggéstelen részletekből **(1.ábra)**. Az anamorfózis szerkezetében a perspektíva mintegy visszajára fordul. Az anamorfózisról elsőként Leonardo da Vinci írt, és két vázlatrajzában életre is keltette azt a Codex Atlanticusban. Bár ekkor már többen foglalkoztak a kitüntetett pont kérdésével – például Arkhimédész –, vagyis azzal a hellyel, amely új dimenziókat nyithat meg a szemlélő számára. Az első

2.ábra: ifjabb Hans Holbein: *A követek (The Ambassadors)*, 1533.

3.ábra: ifjabb Hans Holbein: *A követek című festménye a londoni National Gallery gyűjteményében. A festményen alsó részén elrejtett anamorfózis egy elnyújtott ellipszisre hasonlít, alulról nézve koponyává alakul.*

4.ábra: Orosz István: *Anamorfózis hengerrel*, 1995.

festőművész, aki perspektivikus anamorfózist alkalmazott, Hans Holbein volt *A követek* című művében **(2.-3.ábra)**. Az új ábrázolási módot hamarosan más alkotók is átvették, így a technika gyorsan elterjedt. Az anamorfózis Hollandián keresztül, Samuel van Hoogstraten közvetítésével egészen Kínáig jutott. A XX. században Salvador Dalí és Jean Cocteau tették még ismertebbé ezt a művészeti eljárást. Magyarországon Orosz István grafikusművész **(4.ábra)** és Telek Balázs fotóművész munkássága kapcsolódik hozzá. A XXI. században az anamorfózis alkalmazási lehetőségei tovább bővültek. Bernard Pras

francia képzőművész kidobott tárgyakból, használt és törött játékokból, festékből, autógumikból, ruhákból, zsákokból és gallyakból alkot újra közismert műveket. Alkotásai csak szemből, egy meghatározott nézőpontból rajzolódnak ki, oldalról szemlélve azonban csupán kaotikus tárgyhalmaznak tűnnek **(5.-6. ábra)**.

5-6.ábra: Bernard Pras: *Tisztelgés Cheval postás előtt*, 2014.